

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS A „HANGYA” KÖTELEKÉBE
TARTOZÓ SZÖVETKZETEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. tagjai további Intézkedésig tag-
díj ellenében kapják. Alapító tagdíj 2000 lel,
rendes tagdíj évi 100 lel, kiegészítők és tiszt-
viselők részére 50 lel.

A lapfelfüggyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 150 lel. Negyed évre 40 lel.
Fél évre 75 lel. Egyes szám 3 lel.

Meghívó.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató vá-
lasztmánya f. évi augusztus hó 3-án, szerdán
d. u. 4 órakor Kolozsvárt, az egyesület Attila-u.
10. szám alatti székházának üléstermében ren-
des ülést tart, amelyre a választmány tagjait
tisztellett meghívja

Kolozsvárt, 1921. jul. hó 20-án
az Elnökség.

Tárgysorozat:

Elnöki megnyitó.
Titkári jelentések.
Esetleges indítványok.

A szőlősgazdák az áru- mintavásáron.

A f. hó 15-én megnyílt kolozsvári áru-
mintavásáron Erdély és a kapcsolt részek szőlő-
sgazdái a mai nyomott viszonyok közepette
aránylag elég szép számmal vettek részt. Kép-
viselve van a vásáron a kapcsolt részek minden
borvidéke. A mai pénztelen helyzetre jellemző,
hogy a borok között meglehetősen sok 1920.
évi borminta szerepel. Az 1920. évi termés
egyike a legjobb évjáratu boroknak, ugyany-
nyira, hogy pl. az Erdélyhegyaljai Bortermelők
Szövetsége egy 1920-as mintát, mint unikumot
pasteurizálással és szűréssel kristály tisztává és
palackozhatóvá téve mutat be, mint olyan bort,
amelynek árát — tekintve a minőséget — még
nem tudták megállapítani. Az 1920-as borokat
a termelők közül bizonyára többen megtartan-
ák míg palackéretté válik a bor, de a mai
katasztrófális jellegű pénzügyi viszonyok mellett
erre kevés gazda képes.

Erdélyi szőlősgazdáink különben, mint
mustot szokták leginkább értékesíteni termésü-
ket — sajnos — így van legkevesebb hasz-
nuk. Ennek régen is a tőke hiány volt az oka.

A tőke szegénységen az erők egyesítésé-
vel lehetne segíteni és reméljük, hogy annak
idején erre vonatkozó felhívásunk kellő meg-
értésre is fog találni. Kemény Árpád br. Plé-
bánusa, Ringatója, Muskotálya, stb. Erdélyhegy-
alja gyöngye. Vannak azonban Erdélyhegyal-
jának hasonló minőségű borai szép számmal,
csak az üzleti szellem nem lévén kellőleg ki-
fejlődve sok gazdánál, boraik nincsenek kel-
lőleg bevezelve. Az kell a főtürekvésünk legyen

a jövőben, hogy boraink számára piacot te-
remtsünk, mert nyugattól egyelőre el vagyunk
vágva és az alföldi, érmelléki tömegborok ala-
acsony árakkal kiszorítják a hegyaljai minőségi
borokat még termelési vidéktől, Erdélyből is.

Piacot kell teremtenünk a tömegboroknak
is, hogy azok megfelelő elhelyezést nyerve ne
üssék a minőségi borokat alacsony árakkal. Ki-
váló minőségűek a Küküllőmentéről a Kiskü-
llővármegyei Gazdasági Egylet újján küldött
minták is, honnan gr. *Béldi Kálmán*, *Kispál*
László, az *Erdélyi Rom. Kath. Státus*, *Dániel*
Mihály, *Epesjessy Béláné*, *Szathmáry István*,
özv. *Weér Györgyné*, özv. gr. *Horváth T.*
Lajosné, *Schöppner Sámuel*, gr. *Haller Jenő*
és még mások jelentették részvételüket és küld-
ték be már részben bormintáikat.

Az Aranyos mentéről a Torda-aranyosvár-
megyei Gazdasági Egylet csoportos kiállításá-
ban Aranyosegerbegyőről dr. *Betegh Miklós*
„Aranyos” * és özv. dr. *Seyfried Károlyné*
„Aranyos tej” és „Aranyos méreg” jelzést
fajtisztá minia borai, valamint dr. *Szenkovits*
Aurél tordai Szürkebarátja és özv. *Hirsch*
Máyerné borai és utóbbinak mezőgazdasági
szeszgyárában főzött 96°-os szesze hívja fel
magára az érdeklődők figyelmét. A kistüstös
pálinkát főző *Mády Andrásnak* seprő, törköly
pálinkája és zamatos borpárlata dicséri főzőjét,
ki a pálinkák jelentékeny részét saját termésé-
ből főzi.

Az Aradhegyaljai, Arad vidéki és Maros-
menti borok között az Aradmegyei Gazdasági
Egylet csoportos bemutatója keretében gróf
Zselénszky Róbert borai és muskotály zamatos
cognacja, a *Minoriták*, *Tagányi Sándor*, *Motorka*
R. Fischer Kálmán, *Lenka Fülöp*, *Hach Mihály*
és *Grieshaber Zsigmond* termelő és palackozó
borai úgy külső kiállításban, mint belső tarta-
lomban méltó képviselői Aradhegyalja és a
Marosmenté közismert jó hírnevű borainak.

A Bihar- és Szilágyvármegyei Gazdasági
Egyséletek Érmelléki, Szamosmenti és Szilágy-
sági bormintagyűjteményükkel emelik e vidé-
kek hírnevét. A kiállítók között szerepelnek:
br. *Bornemissza Elemér*, *Fényes Sándor*, özv.
Péntek Farkasné, gr. *Stubenberg József*, *Hajdu*
Márton, „Noé” szőlőoltvány telep, br. *Pongrácz*
István, *Papp Imre* és mások.

A vásáron mérsékelt kereslet mellett ugyan,
de megindult az üzlet. Aradhegyaljai fehér és

* Kiállítója Szénássy I. Kolozsvár, Deák F.-utca.

vörös fajborokat vásároltak 12—15 L literen-
kénti áron.

Az érdeklődés egyre növekszik a kiállított
minták iránt.

Néhány szó a juhok beteg- ségének gyógyításáról.

Irta: Fider János.

I.

A májmétely gyógyítása.

Az Erdélyi Gazda egyik számában a
gazd. tudósítások közt újból a májmétely pus-
tításáról olvasva érlelődött meg bennem azon
gondolat, hogy a májmétely és a tüdőszőriféreg
a juhászat ezen legveszedelmesebb ellenségé-
nek, illetve betegségének gyógyításánál elért
eredményeket ehelyen leközzöljem.

Az 1917. év őszén egyik Kovásznai juhok
gazdától 90 drból álló cigálya anyajuh falkát
vásároltunk, a juhok az átvételkor gyönyörű
kondícióban voltak és nyomát se mutatták sem-
minemű betegségnek. Január hó első felében
az egész falka a jó tartás dacára soványodni,
gyapjukok hullani egynehány pedig gusálni kez-
dett. Azonnal felismerve a mételyt két eshető-
ség állt számunkra, vagy eladni az egész falkát
mészárosnak, hogy a károsodásnak elejét ve-
gyük és ezáltal fertőzettel legelőnk a fertő-
zéstől megkíméljük, vagy a mi nehezebb ki-
gyógyítsuk. Sok remény ezen utóbbi módra
nem volt, mert minden állatorvos kihez ez ügy-
ben tanácsért fordultunk biztosabb szert mind
a levágást nem ajánlott. Visszaemlékezve azon-
ban a „Köztelek” ugyanazon évfolyamának 7-ik
számában megjelent „A métely és annak gyó-
gyítása” (Marek tanár úrtól) című cikkére azon-
nal ennek kipróbálására gondoltam. Előjáróm-
nak beleegyezésével „a Chinoin gyógy és vegyi-
termékek gyára R.-T.-től Budapestről” érkezett
„Distol” nevű szerrel az egész falkát 10 drb.
kivételével gyógykezelnéi kezdtem. A 10 drb.
juh különböző fokú fertőzöttségű volt. A gya-
nustól kezdve a gusás senyvedt vizkoros álla-
tig. Az egész eljárásról pontos jegyzéket ve-
zettem, az eredmény a következő volt:

A 80 drb. gyógykezelt juhból a 3-ik na-
pon kényszervágotott 2 drb. melyek a Distol
adagolásakor már oly betegek voltak, hogy
lábaikon állani nem tudtak, ezeket csakis a ha-
tás gyors megfigyelése és az ily nagyfokú
senyvedt állatok májában előidézendő változás
megismerése végett distoloztam, ugyanekkor a
nem gyógykezelt falkából is hasonló fertőzöt-
ségű 2 drb. juhot vágattunk le és mig az utób-
biak májában ugyszólván nyüzögtek a métely-
lek addig a distolozott juhok májában alig
egy néhány mételyt kaptunk, azt is csak az
epevezetőkbe és annak beszajadásánál. Nyolc

Gazdák Biztosító Szövetkezete.

Elfogad tűz, jég élet, betörés és lopás, baleset, szavatossági, kiházásitási stb. biztosításokat. Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden
biztosítási ügyben részletes tájékoztatót nyújtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk titkári hivatala.

Fiókgazdagság Románia részére Aradon.

Vezérképviselőségek:

Aradon, Kolozsváron, Brassóban, Temes-
váron Nagyváradon és M.-vásárhelyen.

nap mulva az egész falkát átvizsgálva újra próba vágást tettünk mindkét falkából s az eredmény meglepő volt; a distolozott juhok mája duzzadt volt szövetállománya törékeny és telve sárgás folyadékkal, de métegyem találatot benne. Azonban a koros izzadmányok, a máj duzzadsága és törékeny szövetállománya bizonyította a nagyfokú fertőzöttséget. A nem gyógykezelt állatok mája ezen vágásnál is nagyszámú métegylyel volt telve.

Ezen tapasztalatok után a meglévő nem gyógykezelt juhokat is distoloztam és a métegy teljesen megszűnt, azóta ezen eljárást minden ősszel a fejés végeztével alkalmazzuk és a juhok kitűnően teleltek át és gyönyörű bárányokat ellettek.

Az 1920. év őszén azonban Distol nem tudtunk beszerezni, így juhaink distolozás nélkül maradtak a télre. Sajnos a métegy újra jelentkezett, különösen a cigályá fajtájú juhoknál, a racka aránylag 50%-kal kevesebb fogékonyságot mutatott ezen bajjal szemben, ugyszintén a keresztzetek is, míg a fríz falkában igen kis % 1 drb. bak mutatott fogékonyságot a métegy iránt. Ugyanezt hallottam a többi juh-tartó gazdaktól is, kik mint termelők a gyárba lévő dolguk, felkerestek és közölték velem, hogy náluk oly nagy fokban pusztít a métegy, hogy példát említek Sztajku, Popika juhok gazdáknak néhány nap alatt 300 drb. juha pusztult el, melyek csak bőrükkel fizettek, nevezetesen ezeket költötték különféle patikai és házi csodaszerekre minden eredmény nélkül. Baconi György mészáros mester 600 drb., Székely Gyula 300, Nagy József szintén potom áron vágóhidra dobta juhaikat, hogy magokat a károsodástól megkímélik. Mi nyugodtan vártuk a Pestről megrendelt Distol és a behozatali engedély érkezését, sajnos az hetekig tartott, úgy, hogy ezen idő alatt 30 drb. juhot kellett kényszerűen eladni. Ezen idő alatt állatorvos és gyógyszerészek tanácsára többféle szerrel kísérleteztünk, részint por, részint pirulák és labdacskok alakjában, melyek a gyógykezelt állatoknál mind csődöt mondtak. A House és Monilleit Strassburgi professzorok által feltalált „Estractum filici maris” nevű szerrel is kísérleteztem, de ez sem vezetett eredményre, ugyszintén a *Kamala sem*, melyet 15 gr-os adagokban csersavpor és rozsliszttel labdacskokká gyurva adagoltam, ezen szer állományunkban igen érezhető kárt okozott, mivel a gyógykezelt állatoknak 56%-a elvetélt és a rendszeren elletteknek ugyszintén semmi tejük sem volt, úgy, hogy bárnyaik vagy elhullottak, vagy az erőteljesebbeket tehén alá téve, dajkaságba tettük, úgy neveltük fel. Ezen szer tapasztalataink szerint nagyon veszedelmes: a vemhes-szoptató és fejős juhok kezelésére és a mi fő a métegyre abszolút semmi hatást sem tett. Végre megérkezve a Distol, az egész fertőzött falkát azonnal distoloztam s ezen naptól kezdve a betegség újra teljesen megszűnt. Ez alkalommal is néhány drbból próba vágást tettünk és az eredmény igazolta előbbi tapasztalataink helyességét.

A Distol az erdei páfrány gyökeréből készült egy grammos zselatin tokocskákba zárt folyadék.

Adagolása a következő juhok és kecskék részére:

1 db. kapsula	adandó 2 napon át	20 kg. súlyig
2 " "	" " " "	20—35 kg.
3 " "	" " " "	35 kg. felülről

* A „Kamala” kitűnő hatású szer a galand férgek ellen, de métegyek ellen nem volt soha javasolva. Mérgező vagy hátrányos hatása nincs a vemhes állatoknál sem, feltéve, hogy a gyógyszerből romlatlan állapotban és valóban Kamala lesz kiszolgáltva.

Ellenkezőleg az *Etractum filici maris* — mely mint a leírásból kitűnik szintén alkalmazva lett a juhoknál és talán éppen a *Kamala* előtt — az előtrná nagyobb adagban alkalmazva gyakran hat mérgezőleg és pedig a leírásban érintett tünetek jelentkezésével. Nagyon valószínűnek látszik tehát, hogy a Kamala rováására rótt hatást az *Extr. fil. maris* fejtette ki.

Egyébként pedig a „Distol” is a páfránygyökér ható anyagát tartalmazza olyan mennyiségben és olyan összetételben, mely mellett a mérgező hatás hem léphet fel, de a métegyekre specifikusan ható mérgező hatás érvényre juthat,

Jakab L.

testsúlyig. Az adagolás mindig reggel éhgyomorral történik egy erre alkalmas magfogóval a nyelv gyökén át a bárssingba tolva eleresztetik. így a juh kényszerítve van annak lenyelésére, különben a használati utasítás minden dobozban mellékelve van, úgy, hogy ezek alkalmazásáról bővebb tájékozódást lehet szerezni.

Szerintem a máj métegy nem az a gyógyíthatatlan betegség többé, melynek eddig ismertük, mert a distol helyes adagolásával könnyen gyógyítható, ezért nem indokolt többé a métegyes juhoknak potom áron való elvesztése, vagy pedig a gyakorlatban be nem vált — patikai csodaszereknek mérgező drága ároni beszerzése és alkalmazása.

Fuzárium a többi kulturnövényen.

V.

Mint az előző ismertetéseimből a kitűnik a fuzáriumnál nem egyetlen gombáról van szó, hanem egy egész fuzárium családról. Ez a fuzárium család ma körülbelül 70—110 tagot számlál. Magán a búzán is többféle fuzárium él, melyek majdnem mindannyian átterjedhetnek más kulturnövényre is azáltal, hogy a talajt megfertőzik a gombaszálak. (myceliumok). A távol Kelet fontosabb kulturnövényei közül egyedül a pohánka, vagy karicska (*Polygonum Fagopyrum L. v. Fagopirum esculentu*) az melyen eddig ez a betegség nem volt észlelhető. Talán ép ez a fő ok, melyre az orosz nép nagy pohánka kása szeretete és a növény termelésének nagy elterjedése visszavezethető.

Kalászos növényeink mindenikét megtámadja és a rozson, árpán, zabon ugyanazokkal a külső tünetekkel lép föl, mint a búzán. A kalászkák, vagy egyes szemek elfehérednek és megjelennek rajtuk érés előtt egy héttel a rózsaszín, cinóberes, vagy sárgás konidium párnácskák. A rozsszemek közül könnyen ki válogathatjuk a fertőzötteket, árpánál, zabnál ez sokkal nehezebb, mert ott a mag össze van nőve a szalmaszárga pelyvával és ezért a mag színváltozása nem észlelhető. Itt csak a csíráztatási próba vezet nyomra, ha elmulasztottuk a kalászkák megfigyelését. Védekezést illetőleg utalok a IV. cikk keretében elmondottakra.

A kukoricán szintén előfordul a fuzárium (*Fusarium Maydis*). Kártétele erős fertőzésnél abban nyilvánul, hogy a cső felvándorol a cimerre, vagy pedig a cimer a cső végén nő ki. Az ilyen torzképződésű termés szemein találjuk fel rendszeren a fuzárium konidium párnácskái. A kevésbé fertőzött kukoricaszálak rendszeren termést hoznak s csak a cső végén ismerhető fel a betegség. Kukoricánál nagyobb mérvű károkat négyévi megfigyelései alatt egyszer sem észleltünk. Am azért itt is jó résen lenni. Figyeljük vetésünket, csíráztassuk a vetésre szánt magot és selejtezzük ki irgalmatlanul azt a magot, mely csíráztatásnál fehér, vagy rózsaszín bobitát növeszt az itatósan.

Konyhakerti növényeinknél mérhetetlenek azok a károk, melyeket a fuzárium okozhat. Ha csupán a gyakrabban termelt veteményekre utalok, egész sereg azoknak a száma, melyeknél 50—80 százalékos kárt figyeltünk meg. Ilyenek a paradicsom, burgonya, tök, ugorka, dinnye, retek, káposzta és kárfiol. Lássuk ezeket sorjába!

A paradicsom és burgonya fuzáriuma (*Fusarium erbesceus* és *Fus. Solani*) „fodros betegség” néven régóta ismeretes a magyar szakirodalomban is. Az 1910-es évek elején a földművelésügyi miniszterium adott ki róla népszerű ismertetést, melyben aránylag kevés adatot találunk a gomba fejlődése és életmódjáról. Szakközlemények — nagy óvatossággal — a legtöbbször beérték azzal a kijelentéssel, hogy „a fodros betegség okozója valószínűleg egy fuzárium nevű gomba”. Az úgy ilyen elintézésén nem győzők eleget csodálkozni. Olyan egyszerű módon és majdnem minden műszer

nélkül (csupán egy csíráztató edény és mikroszkop segítségével) bizonyítható a fuzárium jelenléte úgy, hogy azt bizony még dilettáns is feltalálhatja, ha ismeri a fuzáriumot.

A paradicsom palántákon apró parás foltok mutatkoznak. Ezek a fodros betegség első jelei. A gomba bent él finom szálaival a növény belsejében. A parás foltokkal ellátott palánta kitűltetés után látszólag szépen fejlődik. Levelei nagyobbak az egészséges paradicsomtövek leveleinél. Színük sötétebb és valami kékes árnyalatot kap a zöld szín mellé. A levelek nyelei feltűnően vastagok és visszagörbülnek a föld felé. A növény ekkor vagy nagyon erősen meg van támadva a gombától s akkor kezdenek az összes levelek összesodródni és virágzás közben kiszárad a paradicsomunk, vagy pedig gyöngébb a betegség, mint a növény életereje s akkor gyümölcsöt hoz. Az ilyen termésben nincs köszönet. A paradicsomalmák végein előbb egy kis barna rothadó folt jelenik meg, melyet legtöbb ember hajlandó az esőre ráfogni. A rothadó folt egyre jobban terjed, fehér, majd rózsaszínű penészforma kitűtés lép fel, mely körben terjed tovább addig, míg az egész paradicsom el nem rothad. Az ilyen paradicsom fogyasztása káros az egészségre.

Hasonló tüneteket észlelhetünk a fuzáriumos burgonya-tövek fejlődésénél is. A beteg tövek kevés gumót hoznak és a gumóban rothadás lép fel, melyet „száraz rothadás” néven ismernek. A beteg gumókkal fertőzött pincék és burgonya vermek legjobb melegágyai a burgonya fuzárium (*Fusarium Solani*) áttelelése és továbbterjesztésének. A védekezésnek úgy a paradicsom, mint a burgonyánál ott kell kezdődnie, hogy csak egészséges magot és egészséges gumókat alkalmazzunk vetésre. Figyeljük mindkét növénynél, azokat a töveket, melyek levelén parás foltok, száran forradások mutatkoznak. Keressük ki és jelöljük meg a gyanús kékeszöld színű, természetellenesen vastag és felvödött levelű növényeket és ezekből semmi szín alatt ne vegyünk magot. Ha magát a termést néha felhasználjuk is, mindig vigyázzunk arra, hogy csak kis mennyiségben keverjük a főzésnél az egészséges paradicsomalmák és burgonya gumók közé, mert különben betegek leszünk tőle. A beteg szárazakat és hasznavehetetlen termést égessük el.

Tök, dinnye és ugorka termésén a fuzárium szintén a virág felőli végen szokott kezdődni és körülakban terjed tovább, mint a paradicsomnál. Védekezési módok ugyanazok.

A káposzta és kárfiol szintén elárujják még növekedés közben a fuzárium jelenlétét. A levelek növekedése július elején a rendszeren gyorsabb tempóban halad a beteg növényeknél. Itt is abnormis a szár és levelek vastagsága, megtaláljuk a kékeszöld szint és lehetetlen az ilyen tövek mellett anélkül elhaladnunk, hogy föl ne tűnne azoknak az állati tudóre emlékeztető alakja. Mintha a természet elhibázta volna teremtő munkáját és léghólyagok képződésének a káposztafélék levelein akár csak a tudóben. Mikor aztán borulni kezd a káposzta, vagy duzzadni kezdenek a kárfiol fehér „bimbói”, akkor tudjuk csak meg az első két-három napos eső után, hogy erős harc dúlt odabent a sejtek világában, melyben végül a fuzárium maradt a győztes. A káposztafejen vagy a kárfiolon rothadó foltok jelennek meg fehér és rózsaszínű gyűrűvel övezetten, a fej széthasad, elrothad és a fehér vagy rózsaszín gyűrű szétszórja a földön a fuzárium kiliálaku, mikroszkopikus konidiumainak (gombacsiráinak) százezreit, hogy megfertőzze és tönkregyegye a jövő év termését is.

Védekezés csak a beteg növények elégetésére, a vetőmag jó megválasztására és a fertőzött helyeken a konyhakertészet abbahagyására szorítkozik.

Ott messzi a távol Keleten minden év július-augusztusában egy veszedelmes gyomorbaj szedi áldozatait, melyet orvosi néven „Dy-

santheria"-nak hívják. Olyan pontosan jelentkezik ez évről-évre, mint minálunk a hársfa virágzása június végén. Érdekes, hogy a betegség fellépése épen arra az időre esik, amikor a lakosság nagyobb mennyiségben kezdi fogyasztani a tuzárium által inficiált kerti veteményeket.

Dr. Nagy Endre.

Lud tenyésztés.

Ifjú Szász Ferenc. (dezméri)

A házi lud a nálunk is honos vad lud leszármazottja és mint az ember egyik fontos házi állata, nagy becsben állott.

Hozzájárult ehhez az is, hogy valóságos zsir baromlivá fejlődött az idők folyamán és a fő súlyt épen ezért főleg a hus- és zsir termelés fokozására fektették. Tojóképessége általában ma is azon a fokon áll, mint azt a vad ludnál látjuk.

Nem sok fajtája ismeretes. A nálunk honos magyar lud igen sok változatban és színárnyalatban fordul elő, egyik érdekes változata a fodros szárnyu lud. Igen edzett, igénytelen, de kis testű és épen ezért nagyon indokolt akár a keresztezése, akár pedig más luddal való pótlása.

Legelterjedtebb nemes lud fajta az emdeni lud. Nagy testű, [15—16 klgr. súlyt is elérhet] jó tojó s toll haszna is elég szép, amennyiben 3—4-szeri tépés után $\frac{3}{4}$ klgr. tollat is ad. A tojást már a téli hónapokban megkezdí és 40 darabot is raknak kiválóbb tojók. — Hibája — hogy kényes, de a magyar lud keresztezésére kiválóan alkalmas.

Legjobb tojó lud fajta az olasz lud, állítólag 70 tojást is rak, azonban keresztezésre kevésbé alkalmas. Német tenyésztők igen dicsérik, de kisebb testű az emdeninél és így a magyar lud javítására elsősorban az emdenit használjuk.

A ludfélék viz nélkül nehezen képzelhetők el! Különösen fontos ez abból a szempontból, hogy a pázás is rendszeren vizen történik. Tenyésztésben 5—6 darab tojót számítunk egy gunárra.

A ludak a legelőt nem nélkülözhetik, jó legelő mellett azonban alig szorulnak szemes eleségre, viszont az is igaz, a legelőt annyira kihasználják, hogy más állat már nem igen legelhet rajta. Főleg tollával és trágyájával piszkítja be az egész legelőt.

Hizlalásánál, mint általánosan ismeretes, a tengerivel való tömés vált be a legjobban. — Minthogy a liba termékek közül a máj nem áll az utolsó helyen, ennek a növelésére a legkülömbféle dolgokat ajánlják. Így megemlíthetem, hogy különösen a rézvegyületek igen mérsékelt adagolásának befolyása a májra tagadhatatlan, gyakorlati keresztülvitele azonban nem könnyű. Budapestvidéki kofák mesterei a máj fejlesztésének és állítólag a rezet tartalmazó 2 filléressel végezték. [Ma, talán meggondolnák!] Tény az, hogy Magyarországnak régente szép kivitele volt libamájában, különösen Franciaország fővárosába, ez azonban mint „bécsi libamáj” szerepelt párisi étlapokon. Ez a mi élelmességünk és kereskedelmi szellemünk dicséri!

A ludak takarmányozása inkább télen ad gondot, amennyiben akkor növényi eledelhez is kell juttatunk őket; ha nincs hó, úgy a lud rögtön legelésbe kezd télen is. — Külömben a konyhából kikerülő zöldség hulladékokkal kitűnően pótolhatjuk természetes eledelét.

Évente téphetjük 2—4-szer és ügyeljünk, hogy a toll érett legyen tépésnél. Ennek jele, hogy kitépésnél nem vérzik a toll helye a bőrön. A toll fontos kereskedelmi cikk, forgalombahozatalával, feldolgozásával különösen Csehország foglalkozott.

A kottlás és pipe nevelés elég sok gondot ad. Rendszeren 14—18 tojás lerakása után a tojók kottlani kezdenek. Ügyeljünk arra, hogy

azon a helyen ültessük meg a ludakat, ahol a tojást megkezdették; a tojásokat azonban a megültetésig elszedjük, csak egyet-egyet hagyva fészek tojásnak. A tojások hüvös, szellős helyen tartandók. A megültetést lehetőleg elkülönítve eszközöljük, 12—13 tojást számítva egyre; mert a tojók igen indulatosak és veszekedők kottlás alatt. A tojás irigység nem ritka jelenség ludaknál s volt alkalmam megfigyelni, hogy egyik a másiktól a tojást a saját fészkebe csempészte át a legválogatottabb mesterkedéssel. A kis pipek 29—30 nap múlva kelnek ki és igen kényesek, a míg egy kis erőre kapnak. A költési % igen rossz szokott lenni ludnál s épen ezért nagyon kell ügyelnünk az eljárásaink pontosságára. Első eledelnek legmegfelelőbb az apróra vágott főtt tojás, tehát turó, később a növendék baromfinál általánosan ismert mállisztos kevert, amibe különösen alkalmas zöldség vagdalékot a cickozó szolgáltat. Különös figyelemmel legyünk arra, hogy a kis pipek állandóan el legyenek látva friss és jó ivóvízzel; ez fontos ugyan minden növendék baromfinál, a kis pipéknél azonban fokozottabb mértékben legyünk erre figyelemmel, mert vízi szárnyással van dolgunk. A kis ludak kezdetben elég kényesek, meghűlés, hasmenés gyakori betegségeik; ügyeljünk arra, hogy óvjuk a hidegtől őket.

2—3 hetes korban aztán már nyugodtan mehetnek legelőre a felnőtt farkával és táplálásra alig szorulnak; ha a legelő igen jó minőségű, úgy legfeljebb reggel és este adunk egy kis szemes vagy kevert eledelt pipéinknek, egyébként már megélnék ők a maguk ember-ségéből — illetve ludságából is.

A kövér pipe igen kedvelt és keresett cikk, épen ezért azután a pótlásra visszatarítottak leszámításával, a fiatal pipéket igen jól értékesíthetjük. Különösen, ha tarlókra, szértüskertbe jártak legelni, úgy ősz elejére rendszeren igen jó kondícióban vannak és igen magas áron értékesíthetők. — Gondozást igénylő — baromfi fajta, amelyik azonban nagyban is üzletszerűen tenyésztve, igen bő jövedelmet hozhat.

Irodalmi szemle.

Két új magyar szakkönyv.

Ormándy János: „Mezőgazdasági kettős számtartás.” A mezőgazdasági számviteli művekben annyira szegény magyar nyelvű szakirodalmunk nagy hiányát tölti ki Ormándy könyve, amely az első mezőgazdasági számtartást rendszeresen tárgyaló magyar nyelvű munka. Az eddig ezen kérdéssel foglalkozó Schuschka, Sporzon, Berényi stb. számviteli munkái részben idejüket multák, részben pedig az egyes számvitel mellett csak igénytelen terjedelemben és kidolgozásban tárgyalják a kettős könyvelés kérdését, Ormándy tehát a szakirodalom nagy hézagának pótlására vállalkozott, a mikor kettős számtanát összeállította.

A könyv közrebocsátására — tekintettel a magyar mezőgazdaság jelenlegi válságára és közel jövőbeni éledő lendületére — szerencsésebb időt alig lehetett volna választani; most az újraéledés küszöbén inkább, mint bármikor szükség és indokolt a kettős könyvelés ismerete és alkalmazása.

Ormándy könyvében a legtöbbször igen terjedelmesen összeállított kettős könyvviteli rendszerekkel szemben egy lehetőleg egyszerű és a gyakorlati életnek jobban megfelelő rendszert igyekszik összeállítani, a melyben a főkönyvi számlák száma az amerikai beosztás segítségével a lehetőségig ie van redukálva és áttekinthetőbbé téve.

A könyv első része a kettős könyvvitel elméletét tárgyalja ismertette a kettős könyvvitelnél annyira nélkülözhetetlen becslési eljárásokat, a második gyakorlati rész egy gazdaság felfektetett számadását az összes számlák-

kal és zárómérleggel foglalja magában; a bevezető rész a számvitel lényegét és alapfogalmait ismerteti.

Ormándy műve elsősorban tankönyv, a mely a számvitel tanításának igen értékes segéd-eszköze lesz, a gyakorlati élet nehezebben fogja megkedvelni, miután nehézkes nyelvezetét és különösen a becslési résznek tulságosan elvont kidolgozását a gyakorlati gazda nem fogadja nagyon szívesen.

A könyv az Omge kiadásában jelent meg.

Dr. Schandl József: Szarvasmarhatenyésztés. A „Gazdasági tanácsadó” sorozatában jelenik meg Dr. Schandl könyve, amely a szerényebb igényeknek megfelelően készült; összefoglalja célszerű csoportosításban mindazokat a tudnivalókat, amelyek a gazdát a szarvasmarhatenyésztés terén érdeklik, emellett a takarmányozás, állatgyógyászat, tejgazdaság vonatkozó részeivel is foglalkozik megfelelő arányban.

A könyv gyakorlati irányja mellett a legújabb tenyésztési ismeretek alapján épül fel s így a modern gazda is értékesen használhatja.

Különös előnye a Schandl dr. könyvének az anyag rövid, tömör feldolgozása és csoportosítása.

SZÖVETKEZÉS.

Meghívó. Az Erdélyrészi Méhész Egylet igazgató-választmánya folyó évi szeptember hó 4-én, vasárnap d. e. 10 órakor Kolozsvárt Attila-utca 10. szám alatt az Erdélyi Gazdasági Egylet székházában rendes ülést tart, amelyre a választmány tagjait tisztelettel meghívja Kolozsvárt, 1921. július hó 20-án az Elnökség.

Közgyűlési meghívó. Az Erdélyrészi Méhész Egyesület folyó évi szeptember hó 4-én, vasárnap d. e. 11 órakor, Kolozsvárt, az Erdélyi Gazdasági Egylet székházának üléstermében, negyven éves fennállásának emlékére jubiláris közgyűlést tart, amelyre az egyesület tisztelt tagjait ezuton is meghívom. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az igazgató-választmány jelentése. 3. Megemlékezés az egyesület 40 éves működéséről. 4. Pénztári jelentés az 1920—21. évi zárszámadásokról, ezzel kapcsolatban 5. Az 1921—22. évi költségeloirányzat megállapítása. 6. A számvizsgáló bizottság jelentése. 7. Választások, elnökség, tisztikar és igazgató-választmány választása. 8. Esetleges indítványok. Kolozsvár, 1921. július hó 17-én. Tisztelettel: Br. Jósika Gábor sk. elnök.

A Kerelőszentpáli Gazdakör folyó évi július hó 10-én a tagok általános érdeklődése mellett tartalmas évnegyedes gyűlést tartott Bors László plebános elnökle mellett. A gyűlésen a gazdálkodás körébe vágó észleletek, megfigyelések megbeszélése keltett igen élénk érdeklődést, majd a gazdasági gépek javítása, pásztorházak rendbehozatala stb. költségeinek megállapítása tárgyalatott.

Vegyes közlemények.

Dr. Balázs Ferenc az E. M. E. volt al-elnök-főtákkára f. hó 2-án repatriáltatta magát. Mint értesülünk Püspökladányban nyert elhelyezést. Ott a postások részére méhészet berendezésére és tanfolyamok rendezésére nyert megbízást. Mint értesülünk a méhészeti idény ott is gyenge volt az idén, a tisztos fű hozamától várnak valami eredményt.

A kolozsvári piac árakat is tudvalevőleg maximálták. A maximális árakat a bizottság két hetenként revideálja. A zöldség árakat a bizottság legutóbb 50—60 %-kal leszállította így előállott az a helyzet, hogy Kolozsváron olcsóbban kell adjanak többféle zöldséget mint pld. Temesváron, hol a vegetáció 3 héttel előbbre van. A bizottság a szakértők véleményét — sajnos — nem

vette tekintetbe és e körülmény a piacon érezhető lesz, ha a hatóság érvényt óhajt szerezni a rendelkezéseknek.

A **Bánáti Vetőmagnevelő Intézet** Romániában ma az egyedüli, vetőmagvak nemesítésével foglalkozó intézmény, amely az E. G. E. csoportos kiállításában részt vesz a kolozsvári árumintavásáron idei nemesített buza vetőmag mintáival. A nemesített magvakra felhívjuk az érdeklődő gazdaközönség figyelmét, azzal a megjegyzéssel, hogy a megrendeléseket egyesületünk készsággal továbbítja. Az intézet a legjobban bevált Székács-féle buzákat további nemesítését és után termelését végzi, valamint több saját kitegyesztésű buzafeleséget termel. Ezenkívül nemesített zab, tengeri stb. vetőmagvak felett is fog rendelkezni s így a gazdaközönség szolgálatára állani a többtermelés fejlesztése érdekében. A nemesített buza fajok az idén átlag 17'3 mázsa termést adtak holdanként. A rozsdának is ellenálló és nem dülnek meg. A telep vezetője ifj. Timár László akinek főtörökvése a nemesítés tökéletesítése és ezután a termelés fejlesztése a minőség és mennyiség párhuzamos javításával.

Hírek az uzdiszentpéteri vásárról. Most folyt le az uzdiszentpéteri országos állatvásár óriási felhajtás és az ismert alacsony árak mellett kereslet nélkül. Érdekes és feljegyzésre méltó hírek keringenek az ottani vásári vámkorról. Az egyik verzió szerint a négy napig tartó vásár második napján a vásári vámkok összege meghaladta a 40 ezer leit a hatóság megijedt a magas vámdijaktól és beszüntette a további vámszedést. A másik verzió szerint pedig a vásáron levő embereket marhástól mind ki tessékellék esténként a vásártérről és reggel újból megfizették a vámot s így 80,000 lei bevétel volt a vámosnak. Akár az egyik, akár a másik hír fedi a valóságot, mindkét esetben kb. nagyobb volt a vámkok összege, mint az állatvásári forgalom értéke. Akár így, akár úgy történt, jellemző közállapotainkra.

Ingyen kap tíz kötet könyvet: négy értékes irodalmi művet, az Ellenzék 1920-as, 1921-es és az év végén megjelenő 1922-es nagy kalendáriumát, továbbá három díszkötésű zsebnaptárt, aki az Ellenzékre egy évre előfizet. Féléves előfizetők két művet, három naptárt, két zsebnaptárt; negyedéves előfizetők két művet, továbbá az 1920. évi naptárt és egy zsebnaptárt; havi előfizetők az 1920-as almanach-naptárt és egy 1922-es zsebnaptárt kapnak ajándékba.

HIRDETÉSEK.

Korondi fogyasztási és értékesítő szöv. 1921. évi július hó 31-én délután 2 órakor a szövetkezetnél 1920. évi rendes közgyűlést tart, melyre a tagok, az alapszabályok 24-ik paragrafusában értelmében meghívattak azzal, hogy ha a tagok kellő számban meg nem jelennek úgy a közgyűlés aug. hó 7-én tartatik meg, mely tekintet nélkül a tagok számára, határozatképes lesz. Napirend: 1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása. 2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása. 3. Mérleg megállapítása. 4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés. 5. Az igazgatóság kiegészítése. 6. Felügyelő-bizottság választása. 7. Netaláni indítványok. 1920. év december 31-én a tagok száma 281, üzletrészeinek száma pedig 797 volt. A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a bolthelyiségben kifüggesztett és mindenki által megtekinthető. Kelt: Korond, 1921 május hó 2-án. Az igazgatóság.

Sepsibodok és vidéke fogy. és éri. szöv. kezdet 1921. évi aug. hó 14-én délután 3 órakor a község házában 1920. évi rendes közgyűlést tart, melyre a tagok az alapszabályok 24-ik paragrafusában értelmében meghívattak. Ha a közgyűlés a megjelenő tagok csekély száma miatt határozatképtelen lenne úgy a közgyűlés aug. hó 21-én fog megtartatni, mely tekintet nélkül a tagok számára, határozatképes lesz.

Napirend: 1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása. 2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása. 3. Mérleg megállapítása. 4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés. 5. Az igazgatóság kiegészítése. 6. Felügyelő-bizottság választása. 7. Netaláni indítványok. 1920. év december 31-én a tagok száma 140281; üzletrészeinek száma pedig 767 A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a bolthelyiségbe kifüggesztett és mindenki által megtekinthető. Kelt: Sepsibodok, 1921 június hó 18-án. Az igazgatóság.

Miklósfalva és vidéke „Hangya“ fogyasztási és értékesítő szövetkezet 1921. évi aug. hó 20-án d. u. 3 órakor a község házában 1920. évi rendes közgyűlést tart, melyre a tagok, az alapszabályok 24-ik §-a értelmében meghívattak. Ha a közgyűlés a megjelenő tagok csekély száma miatt határozatképtelen lenne, úgy a közgyűlés aug. hó 28-án fog megtartatni, mely tekintet nélkül a tagok számára, határozatképes lesz. Napirend: 1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása. 2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása. 3. Mérleg megállapítása. 4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés. 5. Az igazgatóság kiegészítése. 6. Felügyelő-bizottság választása. 7. Netaláni indítványok. 1920. év dec. 31-én a tagok száma 237, üzletrészeinek száma pedig 463 volt, A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a bolthelyiségben kifüggesztett és mindenki által megtekinthető. Kelt: Miklósfalva, 1921 május 31. Az igazgatóság.

Négyfalusi fogyasztási és értékesítő szöv. 1921 augusztus 14-én d. u. 3 órakor Hosszúfaluban a ref. iskolában 1920. évi rendes közgyűlést tart, melyre a tagok az alapszabályok 24-ik paragrafusában értelmében meghívattak. Ha a közgyűlés a megjelenő tagok csekély száma miatt határozatképtelen lenne, úgy a közgyűlés aug. hó 21-én fog megtartatni, mely tekintet nélkül a tagok számára, határozatképes lesz. Napirend: 1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása. 2. Zárszámadások megvizsgálása és felmentvény megadása. 3. Mérleg megállapítása. 4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés. 5. Az igazgatóság kiegészítése. 6. Felügyelő-bizottság választása. 7. Netaláni indítványok. 1920. év december 31-én a tagok száma 318, üzletrészeinek száma pedig 1135 volt. A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a bolthelyiségekben kifüggesztett és mindenki által megtekinthető. Kelt: Csernátfalva, 1921. június hó 5-én. Az igazgatóság.

Betöltendő állások: Gazdasági iskolát végzett, jó iskolai, erkölcsi és szolgálati bizonyítványokkal rendelkező béresgazda és egy jobb szakácsné felvételük. Id. Siklody István nyug. tanár gazdaságában Székelybethlenfalván, u. p. Odorhíru (Székelyudvarhely) postafiók 35., hová az ajánlatok a fizetési igény megjelölésével, iskolai-, erkölcsi- és szolgálati bizonyítvány másolatokkal f. év aug. 1-ig beküldendők.

Gőzgépszerelvények

olajozók, zsírozók, vizállástmutató üvegek, tömitések géphajtószijak olajok, tavotagépkenőzsír, tömlők, számszámok stb. nagyraktára

Hann és Társa

Gép és Műszaki Kereskedelmi Részv.-társ.-nál Kolozsvár, Str. Regina Mária (v. Deák F.-u.) 11

3329

Hizott, felhizott sertést, vágómarhát és szopó borjut keresek megvételre.

Simó Cluj-Kolozsvár, Calea Trajan 12. Árpád-út 12.

3331

Malom- és Géptulajdonosok!

Allandóan raktáron van a legmegbízhatóbb minőségben:

Malomkövek
Sztaselyem
Malomszarszámok
Géphajtószijak
Valódi angol és német varrószijak
Szijszegecsek
Szijszikenőcsök
Gépolaj 15. sz.
Gépolaj 16. sz. finomított
Hengerolaj
Tavotagszír
Klingerit
Moorit
Asbest
Grafittömités
Asbestzsínor
Fagyütömités
Angol ón
Felvonóheveder
Zsákok
Szijszösszekötők
Csiszolókorongok
Vizállástmutató üvegek
Vizállástmutató csövek
Klingeritüvegek
Fesz mérők
Olajkannák
Kenőszelencék
Szijszikorongok

Az Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület Géposztálya

3317

Nagyszeben, Só-utca 22. szám. ☞
Segesvár, Bajor-utca 47. szám. ☞

Kézicséplőgépeket,

Tisztítórostákat

állandóan raktáron tart és azonnal szállít az

Erdélyi sz. Gazdasági Egyesület
géposztályánál

Nagyszeben, Só-utca 22. szám.

Segesvár, Baier-utca 47. szám.

3328

A mellékletet szerkeszti:
DR. HARMATH JÁNOS.

A melléklet tulajdonosa:

A „HANGYA“ SZÖV. KÖZPONTJA, NAGYENYED

Kiadó:

TÖRÖK BÁLINT

az E. G. E. titkára.

Megjelenik minden vasárnap.